

ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBA
NUOTOLINIO POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2020-11-26 Nr. TP-9

Vilnius

Posėdis įvyko 2020 m. lapkričio 10 d. 13 val. nuotoliniu būdu.

Posėdžio pirmininkė Dalia Urbanavičienė.

Posėdžio sekretorė Audronė Daraškevičienė.

Dalyvavo: Etninės kultūros globos tarybos (toliau – Taryba) pirmininkė dr. Dalia Urbanavičienė, EKG T nariai Nijolė Balčiūnienė, Sandra Daugirdienė, Ona Drobėlienė, Vilma Griškevičienė, Virginijus Jocys, dr. Petras Kalnius, Vaida Kasparavičienė, Kristina Kuprytė, Zita Mackevičienė, dr. Rasa Paukštytė-Šaknienė, dr. Lina Petrošienė, Jonas Rudzinskas, dr. Dalia Senvaitytė, dr. Loreta Sungailienė, Gita Šapranauskaitė, Juozas Šorys, Jonas Vaiškūnas, dr. Daiva Vyčiniene, dr. Rūta Žarskienė. Svečias - Juozas Markauskas (Baltijos audiovizualinių archyvų tarybos specialistas).

Kvorumas yra.

DARBOTVARKĖ:

1. Dėl folkloro ir kitų nematerialaus kultūros paveldo archyvų reglamentavimo;
2. Dėl Kultūros ministerijos rengiamos Kultūros ir kūrybingumo plėtros programos projekto;
3. Dėl Lietuvos kultūros tarybos skiriamo finansavimo etninei kultūrai;
4. Dėl Lietuvos muzikos ir teatro akademijos Etnomuzikologijos katedros išsaugojimo;
5. Dėl folkloristo ir kitų etnokultūrinės krypties profesijų įrašymo į Lietuvos profesijų klasifikatorių;
6. Kiti klausimai.

Darbotvarkei pritarta bendru sutarimu.

1. **SVARSTYTA.** Folkloro ir kitų nematerialaus kultūros paveldo archyvų reglamentavimas.

D. Urbanavičienė priminė, kad folkloro ir kitų nematerialaus kultūros paveldo archyvų reglamentavimo klausimas EKG T yra sprendžiamas jau ne pirmi metai. Dar 2004 metais, kada buvo keičiamas LR archyvų įstatymas, buvo pateikta EKG T išvada, kad folkloro ir kiti nematerialaus paveldo archyvai netelpa šio įstatymo rėmuose. Šis įstatymas taip pat nedera su Etninės kultūros valstybinės globos įstatymu bei UNESCO rekomendacijomis. D. Urbanavičienė pasiūlė į Kultūros ministerijos rengiamos Kultūros ir kūrybingumo plėtros programos projekto uždavinį „efektyvinti materialaus ir nematerialaus kultūros paveldo valdyseną“ įtraukti priemonę „Surengus tarpinstitucines diskusijas parengta Kultūros paveldo archyvų ir kitų dokumentavimo įstaigų įstatymo koncepcija“ (įstatymo pavadinimą galima būtų tikslinti). Beje, būtina atkreipti dėmesį ir į tai, kad folkloro archyvų medžiagos naudojimas, kokio reikalauja folkloristikos mokslas, kertasi su LR Asmens duomenų apsaugos įstatymu (jis draudžia viešinti asmens duomenis), o iš kitos pusės su LR Autorinių ir gretutinių teisių apsaugos įstatymu (jis reikalauja skelbti kūrinių atlikėjus).

R. Žarskienė pasidžiaugė, kad LR dokumentų ir archyvų įstatyme nematerialaus kultūros paveldo archyvai neminimi, nes šio įstatymo nuostatos visiškai jiems netinka. Šie archyvai turėtų būti reglamentuoti arba atskiru įstatymu, arba atskirais to paties įstatymo punktais, kurie „nesurištų rankų“ folkloro, etnografinių, antropologinių ir kt. duomenų rinkėjams ir saugotojams ir, kad nebūtų po kažkiek metų fondai perkeliama į Centrinį valstybės archyvą. Ji pritarė D. Urbanavičienei, kad folkloro atveju asmens duomenų apsaugos ir autorinės teisės turėtų būti reglamentuojamos kita tvarka ir mokslininkai bei kiti tokių specializuotų archyvų darbuotojai galėtų nevaržomai (ar su tam tikrais apribojimais naujausiai medžiagai) skelbti jų saugomus duomenis.

J. Markauskas pritarė išsakytoms pastaboms. Jo nuomone, nematerialaus kultūros paveldo saugojimas tikrai sunkiai dera su dabar egzistuojančiu Lietuvoje archyvų ir dokumentų reglamentavimu. Alternatyva galėtų būti suomių pavyzdys: jie turi Kultūrinės medžiagos saugojimo įstatymą, kuris apima internetinės medžiagos, televizijos ir radijo programų medžiagos saugojimą. Lietuvos kontekste turėti tokį dokumentą būtų naudinga.

D. Urbanavičienė priminė, kad dar yra Kilnojamųjų kultūros vertybių įstatymas, tačiau, pavyzdžiui, LMTA archyve saugomos įrašų juostos, kilnojamomis vertybėmis nelaikomos, kadangi vertybės turinys išorėje nėra matomas.

J. Markauskas pastebėjo, kad problema tame ir yra, kad nėra teisinio dokumento, užtikrinančio, kad surinkta medžiaga bus ne tik saugoma, bet ir išsaugoma. Tai ypatingai aktualu kalbant apie skaitmeninį turinį. Prancūzai, olandai turi audiovizualinius institutus,

veikiančius nuo XX a. 8-ojo dešimtmečio. Pavyzdžiui, prancūzai saugo ir internetinį turinį, kuris yra potencialiai vertingas.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad tada, kai EKGt pradėjo kelti archyvų problemą, egzistavo visiškai atskiras archyvų departamentas prie LR Vyriausybės. Dabar ši tarnyba priklauso Kultūros ministerijai. Tad ko gero nebus įmanomi pokyčiai be pasikalbėjimo su Kultūros ministerija. Šiuo metu Kultūros ministerija visuose savo dokumentuose orientuojasi į muziejus, archyvus ir bibliotekas, tačiau archyvais laikomi tik tie, kurie yra apibrėžti Archyvų įstatyme, o nematerialaus kultūros paveldo archyvai yra visiškai nematomi. Jos nuomone, rengiantis šiam pokalbiui, būtini paruošiamieji darbai. Ji paklausė J. Markausko patarimo, nuo ko pradėti – nuo aptarimo su Kultūros ministerija, ar nuo nematerialaus kultūros paveldo archyvų specialistų vidinės diskusijos.

J. Markausko nuomone, pati Kultūros ministerija turėtų susikordinuoti savo vidines veiklas. Šiuo metu yra vykdomas audiovizualinio paveldo skaitmeninimo ir saugojimo tyrimas, greitai laiku turėtų būti paskelbti rezultatai. Remiantis užsienio patirtimi ko gero bus padaryta išvada, kad reikia ieškoti naujų sprendimų. Audiovizualinio turinio apsaugą būtų sunku „prikabinti“ kuriai nors jau egzistuojančiai institucijai. Taip pat svarbu, kad šiuo metu į nacionalinę teisinę bazę yra perkeliama Vieningos skaitmeninės rinkos direktyva, joje turėtų būti numatyta įvairių išimčių kultūros turinio naudojimui.

R. Paukštytė-Šaknienė pritarė išsakytoms mintims. Ji priminė seniai keltą specializuotų archyvų įteisinimo idėją. Ji pastebėjo, kad tikrai svarbu yra ne tik, kaip šių archyvų medžiaga būtų įteisinta, bet ir kaip ją išsaugoti. Nematerialaus kultūros paveldo archyvai tikrai turi tam tikrą specifiką ir tikrai būtų gerai išsiaiškinti, kaip mes patys įsivaizduojame, kokį pavidalą turėtų įgyti ši medžiaga, kokiais teisiniais dokumentais remiantis ji galėtų būti naudojama ir t.t. LII etnografinis rankraštynas – tai aprašai, kurie turi dvigubą autorystę: to žmogaus, kuris pateikė medžiagą ir to, kuris užrašė. Kaip elgtis su tuo? Kitas dalykas – metrika. Tam tikra dalis tikrai gali būti viešinama, o dalis – gal ir ne. Anksčiau nebuvo taisyklės prašyti pateikėjo raštiško sutikimo dėl jo asmens duomenų viešinimo, taigi jautrių klausimų yra labai daug.

D. Urbanavičienė pritarė specializuotų archyvų įteisinimo idėjai. Ji priminė idėją kurti nematerialaus kultūros paveldo archyvų asociaciją ir jos pagrindu išsiaiškinti, ko norime bei šias mintis išdėstyti deklaracijos forma.

V. Jocys pastebėjo, kad archyvus turi ir, pavyzdžiui, laikraščių ar leidyklų redakcijos. „Lietuvos žinioms“ bankrutavus, visas jos archyvas dingo. Kitas pavyzdys – diplomato archyvas, kuriam mirus, jo archyvą pradangina anūkai. Toks atvejis yra ne vienas, nes asmeniniai archyvai nepatenka į jokias archyvų kategorijas. Jo nuomone, tai yra ir valstybės rūpestis. Jis pasiūlė kuriant naują įstatymą numatyti, kaip išsaugoti ir tokius archyvus.

Įstatyme archyvai turėtų būti surūšiuoti pagal reikšmę. Mokslo institucijų archyvų svaris nepalyginamai didesnis, jiems yra aktualios visai kitos – medžiagos naudojimo – problemos. Jis pasiūlė kuriant naują įstatymą numatyti galimybę archyvų medžiagos kopijas saugoti regionuose.

D. Urbanavičienė pateikė Austrijos pavyzdį – archyvinės medžiagos dublikatai saugomi ir Vienos archyve ir vietose, kuriose medžiaga surinkta. Tai skatina vietos kultūros vystymąsi.

L. Sungailienė pritarė, kad LT dokumentų ir archyvų įstatymas neapima nematerialaus kultūros paveldo archyvų problemų. Jos nuomone, kažką įterpinėti į šį įstatymą neverta. Atskiro teisės akto, kuris reglamentuotų būtent nematerialaus kultūros paveldo archyvus, rengimas būtų racionalesnis žingsnis. Rengiant šį teisės aktą, būtų galima atlikti atskiras tiriamąsias mokslo studijas, kurios padėtų nustatyti, kokiais būdais veiksmingai saugoti nematerialų kultūros paveldą. L. Sungailienės nuomone, tai yra privaloma ir pagal UNESCO Nematerialaus kultūros paveldo konvencijos nuostatas, kuriomis teigiama, jog konvenciją ratifikavusi šalis privalo užtikrinti nematerialaus kultūros paveldo apsaugą ir jo prieinamumą visuomenei. Čia ir būtų reikalingi žingsniai – tinkamo statuso užtikrinimas nematerialųjų paveldą saugantiems archyvams, veiksminga juose kaupiamos medžiagos apsauga ir atvėrimas visuomenei.

D. Urbanavičienė priminė sovietmečio situaciją – archyvai buvo pervadinti rankraštynais, kad KGB jų nepajungtų prie bendros archyvų priežiūros. Taip ir liko – mokslininkai tvarko medžiagą, kaip išmanydami, neturėdami archyvarų specialistų. Tuo tarpu užsienyje jau seniai yra išdirbti modeliai ir pateiktos rekomendacijos, kaip saugoti nematerialiojo paveldo medžiagą, ypač trapiąsias – saugomą audiovizualinėse priemonėse. Ji paklausė J. Markausko, ar verta tyrimus atlikinėti patiems, ar verčiau pasigilinti į užsienio patirtį.

J. Markauskas pasiūlė pasigilinti į užsienio patirtį, kuri tikrai yra didžiulė. Jis domėjosi, ar yra audiovizualinio paveldo įstatymas kitose šalyse, tačiau nieko tokio nerado.

D. Urbanavičienė paklausė, ar dar gyvuoja organizacija *International Association of Sound Archives* (IASA). Ši organizacija anksčiau pastoviai leido rekomendacijas dėl medžiagos saugojimo kintančių technologijų laikais.

J. Markausko teigimu, ši organizacija ir toliau leidžia rekomendacijas ne tik dėl garso, bet ir dėl video medžiagos saugojimo. Tarptautinė bendruomenė jomis naudojasi.

NUTARTA:

1. Inicijuoti atskiro nematerialaus kultūros paveldo saugojimą apibrėžiančio teisės akto parengimą.

2. Sudaryti darbo grupę nematerialaus kultūros paveldo archyvų reglamentavimo klausimo sprendimui. Į ją įtraukti D. Urbanavičienę, R. Žarskienę, L. Sungailienę, R. Paukštytę-Šaknienę, V. Jocį, J. Markauską. Surengti darbo grupės posėdį.

3. Darbo grupei pavesti aptarti nematerialaus kultūros paveldo archyvų asociacijos kūrimo galimybes.

2. SVARSTYTA. Kultūros ministerijos rengiamos Kultūros ir kūrybingumo plėtros programos projektas (toliau – Projektas).

D. Urbanavičienė pasiūlė aptarti Projektą ir pagal pateiktas pastabas parengti raštą Kultūros ministerijai. Jos nuomone, galima pareikšti pastabą, kad visame projekte pernelyg orientuojamasi į ekonominio naudingumo kriterijų, pamirštant kultūrinio ir socialinio naudingumo kriterijus. Kitas esminis trūkumas - pernelyg kryptama į profesionaliojo meno ir tarptautiškumo sureikšminimą, o etninei kultūrai dėmesio skiriama pernelyg mažai (ypač lyginant su tautinių mažumų kultūra).

Aptardama programos uždavinį „sukurti efektyvią ilgalaikę materialaus ir nematerialaus kultūros paveldo apsaugos nacionalinę plėtros programą“, D. Urbanavičienė nusistebėjo, kad čia planuojama pasitelkti tik Kultūros ministerijos bei Ekonomikos ir inovacijų ministerijos pajėgas. Vadinasi, visiškai nesiruošiama įtraukti etninės kultūros sektoriaus, nes nei vienoje, nei kitoje ministerijoje tokių specialistų nėra. Numatytas tik statistinių duomenų rinkimas. Vadinasi, visiškai nenumatytas gilesnis kultūrinių reiškinių stebėjimas. Etninė kultūra nėra masinė kultūra ir nėra ekonominę naudą gaunanti sritis, jos rezultatai apskritai neturėtų būti vertinami pagal kiekybinius ir ekonominio produktyvumo kriterijus.

L. Sungailienė paklausė, kažin kas turima omeny, kalbant apie kultūros ir kūrybinių industrijų stebėsenos sistemą. Kadangi čia yra įtraukta Ekonomikos ir inovacijų ministerija, gali būti, kad čia galvojama apie kažkokią informacinę sistemą. Gali būti, kad iš tiesų bus žiūrima tik į kiekybinius rodiklius, o į kokybinius bus visai nesigilinama. Jos nuomone, stebint ir vertinant kultūros ir kūrybingumo plėtrą, labai svarbu remtis ne tik kiekybiniais, bet ir kokybiniais rodikliais. Į tai tikrai būtina atkreipti KM dėmesį ir paraginti stebėsenoje pasitelkti etninės kultūros specialistus.

Aptariant uždavinį „skatinti gyventojus dalyvauti kultūrinėse veiklose ir prisidėti prie kultūros plėtros“, D. Urbanavičienė pastebėjo, kad problema yra matoma taip: gyventojai nepakankamai dalyvauja kultūroje ir kultūros pasiskirstymas yra netolygus. D. Urbanavičienė pritarė L. Sungailienės atsiųstai pastabai, kad problema yra svarbi, bet labai bendra ir jos pagrindimas bei sprendimo būdai neįtikina, kad bus siekiama stiprinti tautinį ir pilietinį

tapatumą. Galbūt reikėtų siekti, kad kultūrinės paslaugos būtų labiau susietos su aktualiais vietos bendruomenių poreikiais ir vietos kultūrinių tradicijų, paveldo aktualizavimu. D. Urbanavičienės nuomone, dabar atrodo, jog to siekiama nebus, į kaimus planuojama importuoti kuo daugiau profesionaliosios kultūros.

V. Jocys pastebėjo, kad vietos žmonės yra suvokiami kaip vartotojai, o ne kaip dalyviai ir ne kaip kūrėjai.

D. Urbanavičienė pritarė, kad reikia akcentuoti tai, jog patys žmonės gali būti kūrybiški kultūros nešėjai, o ne tik vartotojai.

N. Balčiūnienė atkreipė dėmesį, kad projekte yra visiškai užmirštas kaimo žmogus, bendruomenės. Apskritai etninė kultūra yra pamiršta. Čia yra sukurtas kažkoks verslumo, rinkos planas, modernus, visiškai be etninės kultūros supratimo. Čia niekas net nesigilino, kas ta etninė kultūra. Pastabos projektui turėtų būti labai griežtos.

D. Urbanavičienės nuomone, problema yra tame, kad Nacionalinis pažangos planas yra sudarytas vadovaujant Finansų ministerijai ir į viską žvelgiama per ekonominę prizmę. Ji dar kartą atkreipė dėmesį į pernelyg didelį profesionalaus meno sureikšminimą. Ji pastebėjo, kad planuojama orientotis ne į regioninių kultūros centrų plėtrą, o į priemones, kurių pagalba aukštos meninės vertės nacionalio ir tarptautinio lygmens paslaugos taptų prieinamos kiekvienam gyventojui. D. Urbanavičienė klausia, ar tikrai to reikia. Jos nuomone, negalima sutikti su teiginiu, kad kaime kokybiškas kultūros paslaugas galima sukurti tik pritraukiant didžiųjų miestų ar užsienio kultūrą. Turėtų būti akcentuojamas ir vietos gyventojų įsitraukimas į kultūrą ir meną.

N. Balčiūnienės nuomone, vien profesionaliosios kultūros akcentavimas yra labai pavojingas.

V. Jocio nuomone, matyt, planuojama vėl statyti modernias sales moderniems spektakliams.

D. Urbanavičienė atkreipė dėmesį į uždavinį „sukurti Kultūros ir meno kompetencijų centrų tinklą“. Ji paklausė, kodėl reikia kurti naujus darinius, argi negalima pasinaudoti tuo, kas jau yra. Nėra paminėtas nei LNKČ, nei institutai. Tiek LLTI, tiek LMTA yra sukaupę didžiulę patirtį ir t.t. Jos nuomone, čia turėtų dalyvauti ir EKGt.

V. Jocio nuomone, čia reikėtų nepamiršti ir Kultūros centrų asociacijos.

L. Sungailienė pastebėjo, kad kol kas niekur ir nėra apibrėžta, kas tie kompetencijų centrai. Nėra nustatyta jokių kriterijų tiems kompetencijų centrams, arba galbūt visuomenė kol kas apie tai nėra informuota.

D. Urbanavičienė atkreipė dėmesį į priemonių kryptį „Gyventojus ir bendruomenes įtraukiančių kultūros veiklų ir jų įvairovės skatinimas, vietovių tapatumo ir savitumo

išsaugojimas“. Numatytas tik KM, VRM, ŽŪM dalyvavimas. Jos nuomone, būtinai turi būti įtrauktas ir EKG T dalyvavimas.

L. Sungailienė pasiūlė įtraukti ir Aplinkos ministeriją.

D. Urbanavičienė pasipiktino, kodėl siekiant šio uždavinio įgyvendinimo numatomos įvairiausios LKT finansuojamos programos, tačiau LKT remiamos „Etninės kultūros“ programos nėra. Galbūt reikėtų sugrąžinti ir „Mėgėjų meno“ programą.

N. Balčiūnienė labai pritarė. Ji nusistebėjo, kodėl etninė kultūra nelaikoma prasminga žmogaus gerovės požiūriu.

Aptardama punktą „Kultūros ir meno sričių veiklos stebėsenos sistemos sukūrimas“ D. Urbanavičienė pastebėjo, kad čia taip pat būtinai turi dalyvauti EKG T.

Aptardama Projekte nurodomą priežastį „Kultūros edukacijos stoka ir prieinamumas visą gyvenimą“, D. Urbanavičienė pabrėžė, kad šioje vietoje būtinai reikėtų paminėti etninę kultūrą.

G. Šapranauskaitė pasvarstė, gal etninė kultūra čia patenka į populiariosios kultūros apibrėžimą.

L. Sungailienė pastebėjo, kad tokia dokumente apskritai neturėtų būti vartojamos sąvokos, kurių apibrėžimo niekur negalima arba patikimuose šaltiniuose sunku rasti. Jos manymu, tokios sąvokos kaip „neakademinė muzika“ apibrėžimo ir išaiškinimo niekur nėra ir toks terminas neturėtų būti vartojamas.

Aptardama uždavinį „Gerinti sąlygas kuriantiems Lietuvoje ir didinti Lietuvos kultūros sklaidą užsienyje“, D. Urbanavičienė vėl pasigedo etninės kultūros įtraukimo: negi etninei kultūros nereikia atskleidžiant talentus arba siekiant, jog jie pasirodytų užsienyje? Čia viskas suvedama tik į kino, teatro, cirko ir pan. sričių sklaidą. Etninės kultūros tikrai nėra. Ji pastebėjo, kad šioje vietoje apskritai dingsta kultūros sritys, lieka tik meno sritys. Reikėtų būtinai sugrąžinti ir kultūros sritis.

D. Urbanavičienės nuomone, labai pavojinga nuostata atsiskleidžia premijoms skirtam skyriuje. Premijų sistema susiejama tik su naujausiomis technologijomis, naujų medijų menu, tarpdisciplininio menu, orientuojamasis tik į kūrėjų novatoriškumą, proveržį, netikėtumą, rizikuojantį aštrumą, indėlį į kultūros ir kūrybinių industrijų plėtrą ir t.t. Labai vertinga L. Sungailienės pastaba, kad tradicijų tęstinumas yra ne mažiau reikšmingas, ir premijų sistema turi būti tai sričiai irgi taikoma. Etninės kultūros srityje labiau reikėtų akcentuoti ne naujausias technologijas, o tradicijų išlaikymą ir tęstinumą. Šių tikslų įgyvendinimui galimas pasitelkti įvairias priemones, taip pat ir naujausias technologijas.

Analizuodama Lietuvos kultūros ir kūrybinio potencialo pristatymą tarptautiniu mastu, D. Urbanavičienė klausia, kodėl pasirinktas kinas? Kodėl Lietuva negali būti pristatoma per tradicijas? Etninė ekultūra čia irgi gali būti pasirinkta kaip prioritetas.

V. Jocio nuomone, Projekto kūrėjai į viską žiūri per savo prizmę ir remiasi savo sukurtomis sistemomis. Jau daug metų vyksta tarptautiniai kino festivaliai ir t.t. Jei įrašytume čia etninę kultūrą, kas tai vykdytų? Turi būti nurodyti kažkokie vykdytojai.

D. Urbanavičienė atkreipė dėmesį, kad Projekte yra nurodomi ne vykdytojai, o dalyvaujantys. Dalyvis gali būti EKGt.

V. Jocio nuomone, jei kažkas pristato etninę kultūrą už Lietuvos ribų, EKGt galėtų rekomenduoti.

D. Urbanavičienė šiam siūlymui pritarė, pastebėdama, kad dabar tikrai kartais į užsienį vežamas kičas. Jos nuomone, EKGt būtinai turi būti įtraukta kuriant Lietuvos įvaizdžio formavimo strategiją.

D. Urbanavičienės pastebėjimu, analizuojant 4 uždavinį, skirtą tautinėms mažumoms, sukyta noras tas pačias priemones taikyti ir lietuvių etninei kultūrai, nes tautinėms mažumoms numatyta itin daug gerų dalykų.

L. Sungailienės nuomone, čia reikia teikti rimtą pastabą. Visoms tautoms turi būti vienodos sąlygos. Dabar jau norisi būti tautine mažuma.

N. Balčiūnienės nuomone, tai yra ne integracija, o segregacija. Tai yra noras tautinės mažumas atskirti nuo pagrindinės tautos.

D. Urbanavičienės nuomone, galima pateikti pastabą, kad lietuviams turėtų būti sudarytos tokios pat sąlygos kaip kitoms tautoms. Mes irgi turėtume gauti tą patį.

N. Balčiūnienė pastebėjo, kad tautinių mažumų atstovai gali gauti finansavimą kaip dailininkai, kaip kino kūrėjai, kaip cirko kūrėjai. Ten juk niekas neklausia tautybės. Vadinasi, jie gauna per visas programas ir dar atskirai – už tai, kad yra kitataučiai. Ji pastebėjo, kad yra sukurta daugybė papildomų tautinėms mažumoms skirtų kultūros įstaigų, tautinės mažumos turi 3 atskiras programas ir t.t.

G. Šapranauskaitė pasiūlė bendrai pastebėti, kad Projekte labai pabrėžiamas tautinių mažumų tapatumas ir mes pasigendame adekvataus lietuvių tautinio tapatumo akcentavimo. Tikrai reikėtų užduoti klausimą, ar lietuvių tradicinė kultūra yra įtraukiama. Perskaičius programą, tai tikrai neatsispindi. Kultūrinis paveldas ir etninė kultūra siauresne prasme turėtų atsispindėti, tai yra kultūrinė platforma, ant kurios kuriamos visos naujausios industrijos. Tai yra vertybė.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad etninė kultūra praktiškai yra įtalpinta į 5 uždavinį „Stiprinti istorinės atminties aktualizavimą visuomenėje“. Gaunasis taip, kad lietuvių etninė

kultūra tampa tik istorinės atminties dalimi. Tačiau ir čia viską užgožia materialusis paveldas. Ji pastebi, kad visame projekte vengiama žodžių junginio „etninė kultūra“, vietoje jo atsiranda „lituanistinės tradicijos“. D. Urbanavičienės nuomone, galima pateikti pasatbą, kad termino „etninė kultūra“ vengti nereikėtų.

N. Balčiūnienė ir V. Jocys pasiūlė tai pagrįsti Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymu.

D. Urbanavičienė pasiūlė į Projekto skyrių, skirtą kultūros paveldui, būtinai įtraukti tiek etninės kultūros terminą, tiek EKGTT dalyvavimą aprašytose priemonėse.

V. Griškevičienė pastebėjo, kad būtent į ŽŪM rankas yra atiduotas tautinis paveldas. Tad ŽŪM dalyvavimas būtinas. Tačiau EKGTT įsitraukimas čia dar labiau svarbus.

D. Urbanavičienė pasidžiaugė Projekte numatytu siūlymu ieškoti galimybių rengti specializuotas etnologijos bakalauro ir magistrantūros studijas. Galima akcentuoti, kad mes tam labai pritariame ir kad norėtume tame dalyvauti. Taip pat reikėtų įtraukti ŠMSM. D. Urbanavičienė taip pat pasidžiaugė, kad kalbama apie pasirenkamo etninės kultūros dalyko pasiūlos plėtimą. Ji taip pat pasiūlė čia įtraukti EKGTT.

V. Jocys suabejojo EKGTT pajėgumais.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad EKGTT nuo seno vykdo šių dalyko stebėseną, taigi, tikrai turi įdirbį ir pajėgumų.

R. Paukštytė-Šaknienė paklausė dėl specialistų rengimo. Jos nuomone, tai yra tik deklaracija, kaip ji būtų vykdoma?

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad yra numatyta priemonių kryptis „Materialaus ir nematerialaus kultūros paveldo apsaugos tyrėjų ir kultūros paveldo apsaugos specialistų rengimo skatinimas ir kvalifikacijos kėlimo sistemos sukūrimas“.

R. Paukštytės-Šaknienės nuomone, jeigu čia nėra nurodyta net ŠMSM, tai yra tik deklaracija. Ar ja galima tikėti?

D. Urbanavičienė priminė, kad Projekto priemonėms turėtų būti skirtos lėšos, nurodytos Nacionalinės pažangos plane. Jos nuomone, tikrai keista, kad specialistų rengimo priemonių įgyvendinimui KM nurodo tik save, o neįrašo ŠMSM.

J. Šorio nuomone, čia apskritai yra deklaracijų rinkinys.

R. Paukštytė-Šaknienė pastebėjo, kad etninės kultūros terminą reikėtų įvesti kur kas ankčiau, negu sutarta dabar. Tradicijos būna visokios, jos nebūtinai reiškia tą patį, ką reiškia „etninė kultūra“. Jos nuomone, projekte apskritai trūksta sąvokų aiškumo.

V. Jocio nuomone, dokumente turėtų atsirasti terminų skyrelis.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad blogiausia, jog yra labai skubama užbaigti Projekto rengimą. Panašu, kad norima Programą patvirtinti šios Vyriausybės sudėtyje, todėl ji liks labai skubotai padaryta, su labai daug spragų.

V. Griškevičienė pritarė dėl sąvokų neaiškumo. Ją neramina sąvoka „bazinis kultūros paslaugų rinkinys“. Niekas nežino, kas tai yra. Šią sąvoką jau buvo bandyta „prastumti“ su Kultūros pagrindų įstatymu. Dabar vėl labai gudriai bandoma įtraukti šią sąvoką, kuri niekur nėra įteisinta. Priemonių plane aiškėja, kad šiuo rinkiniu galės naudotis tik nacionalinės kultūros įstaigos. Dėl to labai neramu. Savivaldai tai yra ypač aktualu.

D. Urbanavičienė pasiūlė apibendrinti esmines pastabas, kurios būtų tokios: Projekte per mažai etninės kultūros; atsiranda daug naujų neišaiškintų sąvokų, kurios naudojamos kaip etninės kultūros sąvokos pakaitalas; į šią Programą turėtų būti integruotos Etninės kultūros programos nuostatos, bet taip nėra. Ji paklausė: galbūt verta nusiųsti EKGTP parengtą Etninės kultūros programos koncepciją?

J. Šorys pastebėjo, kad verta pateikti siūlymą neskubėti su Programos projekto tvirtinimu.

D. Urbanavičienė pasiūlė teikti išvadą projektą iš esmės taisyti.

NUTARTA. Pagal išsakytas pastabas parengti raštą Kultūros ministerijai „Dėl Kultūros ir kūrybingumo plėtros programos projekto“.

3. SVARSTYTA. Lietuvos muzikos ir teatro akademijos Etnomuzikologijos katedros išsaugojimas.

D. Urbanavičienė pakvietė LMTA Etnomuzikologijos katedros vedėją D. Vyčiniene pristatyti LMTA Etnomuzikologijos katedros problemą.

D. Vyčiniene papasakojo, kad spalio antroje pusėje LMTA vadovybė pateikė raštą, kuriame teigiama, jog visoje valstybėje ir netgi visoje Europoje vykdoma reorganizacija – katedrų stambinimai pagal prieš keletą metų atliktus išorinius mokslo institucijų vertinimus. Siūloma mažas katedras jungti į stambesnius darinius. Kadangi spalio 26 d. D. Vyčiniene turėjo dalyvauti Etninės kultūros konferencijoje Alytuje, ji paprašė Gailą Kirdienę atstovauti ją kaip Etnomuzikologijos katedros vedėją LMTA posėdyje: „Aptarėme, kad mes tikrai nenorime su niekuo jungtis. Kai toks pat siūlymas buvo iškeltas anksčiau, mes buvome bandę tartis dėl jungimosi su Liaudies instrumentų katedra, bet su jais nepavyko rasti jokios bendros kalbos. Dabar iš bėdos mes galėtume jungtis nebent su muzikologais, bet jei žengtume tokį žingsnį, tai būtų grįžimas 30 metų atgal, kai mes Lietuvos Nepriklausomybės atgavimo

priešaušryje iškovojojome teisę būti savarankiškais ir atsiskyrėme nuo muzikologų. Taigi, jungtis mes labai nenorime, bet jeigu jau taip atsitiktų, norėtume, kad bent katedros pavadinime išliktų etnomuzikologijos terminas.“

G. Kirdienė papasakojo, kad LMTA posėdyje buvo pasakyta, jog jei nenorime jungtis, turime savo pasirinkimą pagrįsti. Bendra nuostata yra mažas katedras jungti. Kitų katedrų žmonės klausė, koks yra jungimosi tikslas, bet niekas negalėjo paaiškinti. Taip pat užtikrino, kad jokių būdu niekas nebūtų mažinamas: nei programos, nei etatai. Tada iš tiesų kyla klausimas, koks yra jungimo tikslas. Etatai ir taip buvo sumažinti. Tai įvyko šį rudenį, remiantis tuo, kad yra mažai studentų. Jei yra mažiau nei 4 studentai, dėstytojas gauna atlyginimą už pusę krūvio. G. Kirdienės nuomone, naikinant Etnomuzikologijos katedrą iš tiesų yra grįžtama 30 metų atgal. Ji pati yra pirmosios kartos šios katedros studentė. Katedra buvo su didžiule programa, kuri dabar yra dar labiau išplėtotą, nors etnologinių dalykų ir sumažėjo. LMTA posėdyje buvo paklausta, ar katedra turi pamainą, nes visi dėstytojai yra jau garbaus amžiaus – iš tiesų katedra mato savo pamainą, nes turi nemažai doktorantų.

D. Urbanavičienė atkreipė dėmesį ir į tai, kad Etnomuzikologijos katedros egzistavimas nereikalauja jokių papildomų lėšų: vedėjas negauna papildomų lėšų už tai, kad jis yra katedros vedėjas, nėra nei atskiro sekretoriaus.

D. Vyčnienė pridūrė, kad katedrą išsaugoti yra svarbu vien dėl to, kad jos netekus LMTA nebebūtų jokio pavadinimo su „etno“. Pasak jos, dabar mes dar galime rašyti, kad yra kelios aukštosios mokyklos, kuriose dėstomi etninės krypties dalykai; panaikinus Etnomuzikologijos katedrą Lietuvoje apskritai labai susilpnėtų etno- srities ar krypties pozicijos. Ir taip dabar Etnomuzikologijos katedros programa vadinasi „Muzikinio folkloro“. Magistratūros lygmenyje mes dabar esame „meno tyrimų“ specializacija. Prarasti pavadinimą, kad ir mažo darinio (mažos katedros), būtų labai nenaudinga. Galima pastebėti ir tai, kad LMTA nėra viena iš mažųjų katedrų nenori jungimosi ir labai tam priešinasi. Šis požiūris yra perduotas rektoratui, dabar duota laiko iki pirmadienio. Mirtino spaudimo kaip ir nėra, tačiau yra liepta argumentuoti, kodėl mes norime likti savarankiški. Dekanatas mažas katedras palaiko. Čia yra konfliktas tarp mažų katedrų ir rektorato.

D. Urbanavičienė priminė, kad nepriklausomybės pradžioje Kultūros ir švietimo ministerijoje turėjome Etninės kultūros skyrių, kuris vėliau buvo apjungtas su kitu, o galiausiai pavadinimas dingo visai ir KM neliko nė vieno etninės kultūros specialisto. Toks procesas gali būti ir LMTA.

G. Kirdienė pridūrė, kad Etnomuzikologijos katedra labai stipriai užpildo LMTA reprezentavimo nišą. Jie dalyvauja daugybėje tarptautinių renginių ir t.t.

D. Vyčinienė pastebėjo, kad etnomuzikologai yra išskirtiniai tuo požiūriu, kad jie yra ir teoretikai, ir praktikai. Etnomuzikologijoje laikomasi nuotatos, kad negali būti geras tyrėjas, jeigu etninės kultūros nepažįsti „iš vidaus“. Dėl to etnomuzikologai negali nei grynai pritapti prie teoretikų, nei prie praktikų, kurie vien tobulina atlikimo meną visiškai nesigilindami į tradiciją.

L. Sungailienė pasiūlė Tarybai pagalvoti apie skubų kreipimąsi, išreiškiant Etnomuzikologijos katedros išsaugojimo palaikymą. Ji pastebėjo, kad katedrą baigę studentai yra ne vien atlikėjai, bet ir dirba daugelyje regioninių kultūros įstaigų, kur reikšmingai prisideda prie etninės kultūros regionuose plėtojimo, tradicinių vertybių išsaugojimo. Katedra tikrai yra vertinga daugeliu požiūriu. Reikia ją išsaugoti tokią, kokia ji yra ir netgi būtinos papildomos investicijos jos plėtrai. LMTA turi unikalų dalyką ir nori pati savo rankomis jį sunaikinti.

V. Jocys pastebėjo, kad naikavimo bangos kyla ne pirmą kartą. Pritarė kreipimuisi nuo Tarybos, siūlant išsaugoti katedrą, akcentuojant katedros svarbą pačiai mokslo įstaigai.

G. Šapranauskaitė pastebėjo, kad šios katedros veikla tikrai pasiteisina. Jos nuomone, reikėtų pasiūlyti išsamų etnomuzikologijos kursą visiems LMTA studentams. Kad tiek kompozitoriai, tiek kiti gautų rimtus pagrindus apie tradicinį muzikavimą.

D. Vyčinienė pritarė, kad kitų LMTA katedrų studentai su etnomuzika susipažįsta labai paviršutiniškai. Iki nepriklausomybės etnomuzikologijos paskaitą turėdavo visi LMTA studentai, dabar šito nė vienas neturi. Muzikologai ir kompozitoriai gauna labai menką įvadą.

D. Urbanavičienė pritarė minčiai, kad reikia siūlyti didinti šios katedros pajėgumus, kad ji galėtų didinti ir kitų LMTA rengiamų specialistų išprusimą.

D. Vyčinienė pastebėjo, kad mažas katedras „papjauna“ tai, jog vertinimai yra daromi pagal skaičius – studentų skaičių ir t.t. Iš tiesų reikėtų išsikiovoti, kad mažos katedros būtų vertinamos ne pagal skaičius, kad jos gautų prioritetinę teisę. Tai ne teisė ar kitos populiaros specialybės, kuriose studentų yra šimtai. Kitose valstybėse negausios, tačiau reikalingos specialybės yra remiamos, papildomai finansuojamos, mokamos specialios stipendijos.

D. Urbanavičienė paprašė D. Vyčinienės atsiųsti pavyzdžių.

J. Vaiškūnas pasiūlė gynybinę strategiją keisti į puolimo strategiją. EKG T rašte neturi būti prašoma išsaugoti, o turi būti reikalaujama to, kas iki šiol nebuvo užtikrinama. Pirmiausia reikia išdėstyti katedros svarbą, remiantis Etninės kultūros valstybinės glbos pagrindų ir Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymais. Reikia akcentuoti etninės muzikos (sutartinių ir t.t.) reikšmę Lietuvos kultūrai, kad ši muzika yra unikali pasaulio kultūros kontekste, kad katedra yra globotina, nes yra maža, taip pat tai, kad ji turi būti visai kitame statuse, jai reikalingi visai kiti finansai, ši katedra yra vienintelė pasaulyje ir ji turi tapti vedančiąja. Šiuos reikalavimus

reikia pateikti per Seimo narius ar per Vyriausybę. Nes mes esame ne LMTA patarėjas, o Seimo ir Vyriausybės patarėjas. Raštas turi būti teikiamas per Seimo narį, lydimas skambučių iš Seimo. Tada LMTA valdininkai susimąstytų ir jiems net mintis nekiltų naikinti.

D. Urbanavičienė pasiūlė pasiremti ir UNESCO nematerialaus kultūros paveldo konvencija. Akcentuoti, kad sutartinės į UNESCO pasaulio paveldo sąrašą buvo įtrauktos būtent šios katedros mokslininkų iniciatyva.

R. Paukštytė-Šaknienė palaikė D.Vyčinienę. Jos nuomone, būtina akcentuoti šios katedros unikalumą. Kartą panaikinus, bus labai sunku atstatyti. Ji atkreipė dėmesį, kad katedra turi doktorantus, tai yra tąsa.

L.Petrošienė palinkėjo, kad pavyktų išsilaikyti. Ji patarė ieškoti sąjungininkų tiek tarp kitų katedrų kolegų, tiek rektorate. Tačiau, remdamasi savo patirtimi ji pastebėjo, kad mažas katedras apjungus dirbti tai pat įmanoma. Ji pasiūlė pagalvoti ir apie planą B – ką daryti, jeigu pasipriešinti jungimui vis gi nepavyks.

D. Urbanavičienė pasiūlė dar pasiremti lituanistikos prioritetu. Vis gi Etnomuzikologijos katedros sunaikinimas nėra visai tas pats, kas sunaikinimas, pavyzdžiui, Filosofijos katedros, kokių visame pasaulyje yra daugybė.

NUTARTA. Pagal išsakytas pastabas parengti raštą Lietuvos muzikos ir teatro akademijai.

4. SVARSTYTA. Lietuvos kultūros tarybos skiriamas finansavimas etninei kultūrai.

D. Urbanavičienė atkreipė dėmesį, kad LKT viešai nepateikė svarstymams 2021 metų projektų finansavimo gairių projekto, gairės buvo priimtose patyliukais. Jose, lyginant su praeitais metais, ženkliai pasikeitė sumos, o etninei kultūrai skirtos programos pavadinime pridėtas „nematerialusis paveldas“, tačiau lėšos liko tos pačios pernelyg mažos, kaip ir anksčiau. D. Urbanavičienė pasiūlė rašyti LKT adresuotą raštą pabrėžiant, kad LKT lėšos auga, o etninei kultūrai skiriama dalis iš esmės mažėja. Lyginant su 2018 metais ypatingai sumažėjo: jei tada sričiai buvo skirta 535 000 Eur, tai dabar tik 350 000 Eur, kai visas fondas išaugo apie 3 mln. Eur

V. Jocys pasiūlė šį klausimą oficialiu raštu pateikti Seimo nariams ir Kultūros ministerijai.

G. Šapranauskaitė šiai nuomonei pritarė.

J. Šorys pasiūlė pareikalauti, kad buvusi tendencija būtų išlaikyta.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad praėjusią savaitę parašė raštą LKT, kuriame paprašė pateikti informaciją, kiek buvo skirta etninei kultūrai 2020 metais per regioninį modelį. Buvo žadama, kad etninei kultūrai bus skirtas milijonas per regioninį modelį, bet vargu, ar taip atsitiko. Labai reta LKT regioninė taryba etninę kultūrą išskyrė kaip atskirą prioritetą, daugumoje etninė kultūra buvo suplakta su profesionaliuoju menu ir ištirpo. Ji paklausė, gal verta palaukti atsakymo.

N. Balčiūnienės nuomone, tai yra žaidimas. Jie pritemps kitas sritis, sakys, kad čia yra įtraukta ir etninė kultūra. Mes jau buvome susidūrę ne kartą: tai yra globali srovė, sistemingasėjimas prieš lietuviybę, prieš etninę kultūrą. Tai mes matome visose srityse. Tą patį rodo ir bandymas sunaikinti etnomuzikologijos katedrą LMTA, ir LKT etninei kultūrai skiriamas finansavimas. Tai yra visiškas lituanistikos ir tautinės kultūros naikinimas plačiąja prasme.

D. Urbanavičienė paklausė, ar verta raštą siųsti ir Kultūros ministrui.

V. Jocys pastebėjo, kad jis dar bus iki gruodžio vidurio.

N. Balčiūnienė pritarė, kad verta ir Kultūros ministrui, ir Seimo Kultūros komitetui, ir Seimo pirmininkui.

J. Šorys pasiūlė rašte pateikti skaičių, įrodančių teiginį, kad etninės kultūros finansavimas ištis mažėja.

D. Urbanavičienė pritarė. Be to ji pastebėjo, kad šiemet LKT į vieną eilutę sujungė etninę kultūrą ir nematerialųjį kultūros paveldą. Vadinasi, finansavimas turėjo padidėti, o pinigai liko tie patys. Ir čia yra tik didieji miestai, nes programa yra uždaryta regionams. Tuo tarpu regioniniame modelyje tarp vertintojų nėra atskirų specializacijų pagal sritis, todėl ne visuomet paremiami tikrai vertingi etnokultūriniai projektai. Reikia priminti, kad reikia didinti lėšas būtent „Etninės kultūros“ programai, ji turi būti atverta visai Lietuvai.

N. Balčiūnienė pastebėjo, kad praeitą savaitę tautinėms mažumoms buvo papildomai pridėti 135 000 eur. Jos nuomone, tai vyksta mūsų sąskaita.

NUTARTA. Parengti raštą LKT, LR Seimo Kultūros komitetui ir LR Seimo pirmininkui dėl mažėjančio etninės kultūros finansavimo per LKT.

4. SVARSTYTA. Folkloristo ir kitų etnokultūrinės krypties profesijų įrašymas į Lietuvos profesijų klasifikatorių.

D. Urbanavičienė atkreipė dėmesį, kad Lietuvos profesijų klasifikatoriuje yra tik kelios su etnine kultūra susijusios profesijos: *etnologas, etnologijos dėstytojas, tautosakininkas ir tautinių šokių šokėjas*. Jos nuomone, reikėtų teikti siūlymą dėl naujų su etnologija susijusių

profesijų įtraukimo, pavyzdžiui: *etnomuzikologo, folkloristo, etninės kultūros specialisto, etninės kultūros vadybininko* ir pan. Ji pakvietė EKG T narius teikti siūlymus dėl kitų su etnine kultūra susijusių profesijų įtraukimo į Lietuvos profesijų klasifikatorių.

A. Daraškevičienė pastebėjo, kad yra dar ir keletas amatininkiškų profesijų, kurios yra apibrėžtos kaip puoselėjančios tradicijas.

V. Jocys pasiūlė paprašyti V. Griškevičienės, kad ji pakviestų kultūros centrų asociacijos narius pateikti savo siūlymus. Nes būtent iš jų buvo girdimi nusiskundimai, kad neįmanoma priimti etninės kultūros specialisto, nes tokio šiame sąraše nėra, todėl jie įforminami kaip scenos darbininkai ar pan. V. Jocys taip pat pasiūlė pakviesti ir regioninių tarybų narius teikti savo siūlymus.

D. Urbanavičienė pasiūlė su etnine kultūra susijusių profesijų, jau esančių Lietuvos profesijų klasifikatoriuje, sąrašą paskelbti ir EKG T svetainėje, nes ne visi tai žino.

V. Jocys pastebėjo, kad muziejai taip pat skundžiasi dėl su etnine kultūra susijusių profesijų apibrėžimo trūkumo. Gal klasifikatoriuje galėtų būti ir „profesijos per brūkšnelį“, pavyzdžiui, muziejininkas-etnologas ar pan. Jo nuomone, galima siūlyti ir aukštosios mokykloms, diplomuose nurodyti dvigubas specialybes – tada galbūt išaugtų šias specialybes įgijusiųjų galimybės.

J. Šorys pritarė minčiai, kad galima išplėsti amatininkiškų profesijų sąrašą, šalia bendresnės profesijos atskirai nurodant ir tradicijas išmanančio to paties amatininko profesiją. Pavyzdžiui, šalia staliaus nurodyti ir tradicijas išmanančio staliaus profesiją.

G. Šapranauskaitė šiai minčiai pritarė pastebėdama, kad LLBM iš tiesų susiduria su problema įvardinant kai kurių darbuotojų pareigybes, jas aprašant ir t.t. Kol kas nėra įmanoma išskirti tokios profesijos kaip tradicijas išmanantis dailidė ar pan.

L. Petrošienė priminė, kad yra ir kitas klasifikatorius, kuriame nurodoma, kokias specialybes suteikia mokyklos. Ji paklausė, ar tarp šių klasifikatorių yra ryšys.

D. Urbanavičienė pasakė, kad ryšio nėra.

L. Petrošienės nuomone, iš esmės ryšys tarp šių klasifikatorių turėtų būti. Tiek baigę anglų filologiją, tiek lietuvių filologiją gauna filologo diplomą ir su juo eina darbintis. Ji suabejojo, ar verta profesijų klasifikatoriuje profesijas labai išsmulkinti.

A. Daraškevičienė pastebėjo, kad dabar klasifikatoriuje šalia muzikanto profesijos yra nurodomos ir tokios kaip „gatvės muzikantas“, „naktinio klubo muzikantas“, taigi šis klasifikatorius ne visais atvejais siejamas su gaunamais diplomais.

D. Urbanavičienė atkreipė dėmesį į tokias dabar klasifikatoriuje nurodomas profesijas kaip „geomagnetizmo geofizikas“, „hidrologijos geofizikas“ ir t.t. – kai kurios specialybės iš tiesų nurodomos labai smulkiai.

NUTARTA:

1. Atrinkti iš Lietuvos profesijų klasifikatoriaus su etnine kultūra susijusias profesijas;
2. Paskleisti prašymą EKG regioninėms taryboms ir kitoms suinteresuotoms organizacijoms siųsti siūlymus dėl Lietuvos profesijų klasifikatoriaus papildymo etninės kultūros srities profesijomis EKG administracijai;
3. Parengti siūlymą dėl Lietuvos profesijų klasifikatoriaus papildymo etninės kultūros srities profesijomis už klasifikatoriaus sudarymą atsakingoms institucijoms.

5. SVARSTYTA. Kiti klausimai.

D. Urbanavičienė informavo, kad yra gautas raštas iš LHK dėl heraldinių ženklų kūrimo tvarkos. Jis skamba taip: „Dėkojame už rūpestį ir domėjimąsi Lietuvos heraldikos klausimais. Komisija yra parengusi Lietuvos heraldikos komisijos reikalavimus herbų etalonų, vėliavų, antspaudų ir kitų heraldinių projektų kūrėjams. Komisija jau kelias dešimtis metų vykdo veiklą, remdamasi vienodu principu – bendraudama su vietos žmonėmis ir atsižvelgdama į jų nuomones.“

Posėdžio pirmininkė

Dalia Urbanavičienė

Posėdžio sekretorė

Audronė Daraškevičienė